

Edward Szafrowski

Posoborowe prawodawstwo kościelne : 17. Orędzie o nawiązaniu stosunków między Kościołem Zachodu i Kościołem Wschodu na rzecz przywrócenia jedności wręczone w Konstantynopolu przez Ojca św. Pawła VI Patriarsze Ekumenicznemu Athenagorasowi I

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 12/1-2, 330-334

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

det ad dexteram Patris, et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis; et in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur qui locutus est per Prophetas; et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum, et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi. Amen.

Firmiter quoque amplector et retineo omnia et singula quae circa doctrinam de fide et moribus ab Ecclesia, sive sollemni iudicio definita sive ordinario adserta ac declarata sunt, prout ab ipsa proponuntur, praesertim ea quae respiciunt mysterium sanctae Ecclesiae Christi, eiusque Sacramenta et Missae Sacrificium atque Primatum Romani Pontificis.

wstał trzeciego dnia, jak oznajmia Pismo. I wstał do nieba; siedzi po prawicy Ojca. I powtórnie przyjdzie w chwale sądzić żywych i umarłych: A królestwu Jego nie będzie końca. Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela, który od Ojca i Syna pochodzi. Który z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę. Który mówił przez Proroków. Wierzę w jeden, święty, powszechny i apostołski Kościół. Wyznaję jeden chrzest na odpuszczenie grzechów. I oczekuję wskrzeszenia umarłych. I życia wiecznego w przyszłym świecie. Amen.

Przyjmuję również i z mocnym przekonaniem zachowuję wszystkie i poszczególne prawdy, dotyczące nauki wiary i obyczajów a przez Kościół bądź uroczyście ogłoszone bądź zwyczajnym nauczaniem stwierdzone i wyjaśnione — tak jak są przez Kościół przedstawiane, w szczególności zaś te, które odnoszą się do tajemnic świętego Kościoła Chrystusowego i jego Sakramentów, Ofiary Mszy św. oraz Prymatu Biskupa Rzymskiego.

17.

ORĘDZIE

o nawiązaniu stosunków między Kościołem Zachodu i Kościołem Wschodu na rzecz przywrócenia jedności wręczone w Konstantynopolu przez Ojca św. Pawła VI Patriarsze Ekumenicznemu Athenagorasowi I

Litterae

A Summo Pontifice Paulo VI Athenagorae I Patriarchae Oecumenico Constantinopoli traditae, de initis inter Ecclesiam Occidentis et Ecclesiam Orientis rationibus unitatis redintegrationi forendae

(AAS 59 (1967) 852—854)

Anno ineunte, quem a fide appellavimus, quemque ad memoriam martyrii a sanctis Apostolis Petro et Paulo

My, Paweł, Biskup Kościoła Rzymskiego i Głowa Kościoła Katolickiego, mając obowiązek — ze względu na

abhinc XIX saecula facti celebrari iussimus, Nos Paulus Romanae Ecclesiae Episcopus et Catholicae Ecclesiae Caput, cui est statutum in animo suorum esse partium omnia praestare, quae universae sanctaeque Christi Ecclesiae prosint, Dilectissimum Fratrem Nostrium Athenagoram, Archiepiscopum orthodoxum Constantinopolitanum eundemque Patriarcham oecumenicum revisentes, incredibili cupiditate exardescimus illud tandem effectum videndi quod Christus supplicando imploravit: „Ut sint unum, sicut et nos unum sumus. Ego in eis, et tu in me: ut sint consummati in unum: et cognoscant mundus quia tu me misisti”¹.

Quae profecto cupiditas cum constantissima volutate Nostra coniungitur ea omnia, quantum poterimus, perficiendi, quae diem maturare queant, quo inter Ecclesiam Occidentis et Ecclesiam Orientis expleta communio reintegretur: ut omnes nempe christiani in ea unitate recomponentur, ex qua possit Ecclesia significantius testari, Patrem in hasce terras Filium suum eam ob causam misisse, ut universi homines in eodem Christo filii Dei fierent, et fraterno more in caritate et pace viverent.

Cum persuasissimum sit Nobis: „non aliud nomen esse sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri”² quodque iisdem hominibus tribuere fraternitatem pacemque possit, nuntium propterea pronis auribus audimus, quem Joannes, discipulus ille carissimus, ab Epheso ad Asiae Ecclesias misit: „Quod vidimus et audivi-

swoją rolę — zabiegać o wszystko, co może przynieść pożytek całemu Kościołowi, postanowiliśmy odwiedzić Drogiego Brata naszego Athenagorasa, Prawosławnego Arcybiskupa Konstantynopolskiego, a zarazem Patriarchę Ekumenicznego — na początku roku, który nazwaliliśmy rokiem Wiary i poleciliśmy go obchodzić dla upamiętnienia męczeńskiej śmierci świętych Apostołów Piotra i Pawła. Gdy to czynimy ogarnia Nas gorące pragnienie, aby wreszcie ujrzeć spełnienie tego, o co Chrystus usilnie się modlił: „Aby byli jedno, jako i my jedno jesteśmy. Ja w nich, a Ty we mnie, by byli w jedności doskonałymi i aby świat poznał, żeś Ty mnie posłał”¹.

Pragnienie to łączy się ze stałą Naszą wolą, aby w miarę możliwości czynić to wszystko, co może przyspieszyć nadejście owego dnia, gdy zostanie przywrócona pełna wspólnota między Kościołem Zachodu i Kościołem Wschodu. Chodzi mianowicie o to, aby wszyscy chrześcijanie znaleźli się w takiej jedności, która by pozwoliła Kościołowi w sposób bardziej wyraźny dawać świadectwo, że Ojciec w tym celu zesłał Swego Syna na ziemię, ażeby wszyscy ludzie stali się w Chrystusie synami Bożymi i żyli jak bracia w miłości i pokoju.

Ponieważ jesteśmy głęboko przekonani, że „nie ma żadnego innego imienia pod niebem, w którym mielibyśmy dostąpić zbawienia”² i które mogłoby przynieść ludziom braterstwo i pokój, dlatego pilnie wsłuchujemy się w orędzie, jakie Jan, ów najdroższy uczeń,

¹ Jn 17, 23.

² Cfr. Act. 4, 12.

mus, annuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum; et societas nostra sit cum Patre et cum Filio eius Jesu Christo”³.

Quod Apostoli et viderunt, et audierunt et nuntiauerunt nobis, idem nobis Deus permisit ut fide acciperemus. Per Baptismum „enim nos unum sumus in Christo Jesu”⁴. Praeterea „vi successionis apostolicae, sacerdotium et Eucharistia nos arctius etiam invicem coniungunt”⁵. Etenim tam intima tamque arcana communione inter nos copulamur, ut dona participantis a Deo Ecclesiae suae impertita cum Patre per Filium in Spiritu Sancto societatem habeamus. In Filio reapse filii facti⁶, pariter vera miraue ratione aliorum hominum fratres facti sumus.

Quoniamque in qualibet Ecclesia cuiuslibet loci hoc divini amoris efficitur mysterium, nonne exinde locutionem illam tralaticiam relectam esse putemus, ex qua variorum locorum Ecclesiae inter se veluti sorores appellari consueverunt?⁷ Eiusmodi videlicet sororis more nostrae Ecclesiae per ea saecula vixerunt, cum una simul Oecumenica Concilia celebraverunt, quibus pro fidei deposito adversus quamlibet corruptionem propugnatum est.

Sed nunc, post diuturnas utrimque ortas dissensiones variasque voluntates, Dei beneficio fit ut nostrae Ecclesiae se iterum sorores agnoscant, nihil impediuntibus difficultatibus superiore

skierował z Efezu do Kościołów Azji: „Cośmy widzieli i słyszeli, to wam głosimy, abyście i wy mieli z nami współuczestnictwo i aby nasze uczestnictwo było z Ojcem i Synem jego Jezusem Chrystusem”³.

Co Apostołowie widzieli i słyszeli i co nam głosili, to Bóg dozwolił nam przyjąć przez wiarę. Przez chrzest „bowiem jesteśmy czymś jednym w Jezusie Chrystusie”⁴. Ponadto „na mocy sukcesji apostolskiej kapłaństwo i Eucharystia łączą nas wzajemnie ze sobą jeszcze ściślej”⁵. Jesteśmy złączeni ze sobą tak wewnętrzną i tak tajemną więzią, że mając udział w dobrach udzielonych przez Boga swojemu Kościołowi, posiadamy uczestnictwo z Ojcem przez Syna w Duchu Świętym. Rzeczywiście uczynieni w Synu synami⁶, staliśmy się jednocześnie w sposób prawdziwy i niezwykły braćmi innych ludzi.

A ponieważ w każdym Kościele lokalnym aktualizuje się ta tajemnica Bożej miłości, to czyż nie wolno nam sądzić, że stąd się wzięło to metaforyczne wyrażenie, którym różne miejscowe Kościoły zwykły się nazywać między sobą siostrami?⁷ Tym siostrzanym sposobem żyły przez wieki nasze Kościoły, gdy wspólnie odbywały Sobory Powszechne, na których broniono skarbu wiary przed jakimkolwiek skazaniem.

Lecz obecnie, po długim okresie sporów i nieporozumień, narosłych po jed-

³ 1 Jo, 1, 3.

⁴ Cfr. Gal. 3, 28

⁵ Cfr. Decr. de oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 15.

⁶ Cfr. 1 Jo. 3, 1—2.

⁷ Cfr. Decret. De oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 14.

tempore inter nos ortis. Christo Jesu nos illuminante, facile animadvertimus quantopere oporteat, his victis difficultatibus, eo pervenire ut communio, quæ utramque partem devincit, quæque iam tam est ferax, cumulata perfectaque evadat. Cum autem utrimque profiteatur „fundamentalia dogmata christianæ fidei de Trinitate et de Verbo Dei, ex Maria Virgine incarnato, in Conciliis Oecumenicis in Oriente celebratis definita”⁸, et vera Sacramenta et Sacerdotium hierarchicum habeamus, in primis opus est ut, ut fidei sanctæ servientes nostræ, operam fraternam conferamus ut, una simul viis idoneis et progredientibus inventis, in vita Ecclesiarum nostrarum communionem illam, quæ, quamvis imperfecta, iam viget, foveamus et efficiamus.

Deinde opus est ut ab utraque parte, per mutua commercia, sive sacerdotum conformationi, sive christiani populi vitæ et institutioni excolendæ explicatior, altior, aptiorque detur opera. Opus tum est ut per sincera de re theologica colloquia, quæ fraterna caritas paraverit, quamvis legitimæ maneat diversitates quod attinet ad disciplinam, ad theologiam, inter nos turgiam, ad vitam spiritualem, ad dismen noscamus et observemus⁹, usque ad eum finem, dum in perspicua sinceraque confessione cuiusvis revelatæ veritatis consentiamus. Ut autem communio et unitas redingretur atque servetur, diligentissime cavendum est, ne

nej i drugiej stronie, dzięki Bożej łaskowości dzieje się że nasze Kościoły uznają się znowu za siostry, mimo przeszkód powstałych między nami w poprzednich czasach. Oświeceni przez Jezusa Chrystusa łatwo dostrzegamy nagłą potrzebę przewyciężenia tych przeszkód i doprowadzenia do tego, aby osiągnęła doskonałą pełnię więzi, która łączy obydwie strony, a która już teraz jest tak owocna. Ponieważ z jednej i drugiej strony wyznajemy „podstawowe dogmaty chrześcijańskiej wiary o Trójcy Świętej i o Słowie Bożym, które przyjęło ciało z Maryi Diewicy — określone na soborach powszechnych, które odbyły się na Wschodzie”⁸, ponieważ posiadamy prawdziwe sakramenty i hierarchiczne kapłaństwo: jest rzeczą na pierwszym miejscu konieczną, abyśmy w służbie naszej świętej wiary, po bratersku, razem troszczyli się i współpracowali nad wspólnym znalezieniem odpowiednich dróg dla stopniowego rozwijania, popierania i realizowania w życiu naszych Kościołów tej wspólnoty, która, chociaż niedoskonała, już istnieje.

Następnie, przez wzajemne kontakty każda ze stron winna się zająć, w sposób bardziej systematyczny, właściwy i głębszy, czy to formacją kapłanów, czy to kształtowaniem świadomości i stylu życia ludu chrześcijańskiego. Chodzi też o to, abyśmy przez rzetelny dialog teologiczny, oparty na bratniej miłości, wzajemnie się poznali i szanowali, przy zachowaniu uprawnionej różnorodności w liturgii, w życiu du-

⁸ Decr. de oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 14.

⁹ Cfr. Decr. de oecumenismo *Unitatis redintegratio*, nn. 14—17.

„quid ultra imponatur... oneris quam haec necessaria”¹⁰.

Itaque simul spe et caritate moti, simul assidua precatione subnixi, simul denique unicum illud necessarium¹¹ exoptantes, cui cetera omnia subiciantur oportet, iter nostrum non tantum pergemus, sed etiam intendemus, in nomine Domini.

Die XXV m. Iulii anno Domini MCMLXVII.

chowym, w karności kościelnej, w teologii⁹. A celem naszym będzie osiągnięcie zgodności w jasnym i szczerym wyznaniu każdej prawdy objawionej. Ale żeby przywrócić i zachować łączność i jedność należy bardzo pilnie uważać aby „nie nakładać żadnego ciężaru nadto, co jest konieczne”¹⁰.

Dlatego też z nadzieją i miłością, wsparci nieustanną modlitwą, będziemy dążyć do tego, co jedynie konieczne i czemu wszystko inne należy podporządkować. Po tej drodze nie tylko będziemy kroczyć, ale nawet kroku przyspieszać, w imię Pańskie.

Dnia 25 lipca 1967 r.

18.

WSPÓLNA DEKLARACJA

**pap. Pawła VI i Athenagorasa I Patriarchy Ekumenicznego publicznie odczytana przez J. E. Jana Willebrands'a (28 października 1967 r.)
Sekretarza Jedności Chrześcijan**

DECLARATIO COMMUNIS

Pauli Papae VI et Athenagorae I Patriarchae Oecumenici, a Exc. mo P. D. Ioanne Willebrande, ab actis Secretario ad unitatem Christianorum fovendam, publice lecta

(59 (1967) 1054—1055)

Le Pape Paul VI et le Patriarche Oecuménique Athénagoras I rendent grâce dans l'Esprit Saint à Dieu, auteur et consommateur de toute oeuvre bonne, de ce qu'Il leur a permis de se rencontrer encore une fois dans la sainte ville de Rome, afin de prier ensemble avec les Evêques du Synode de l'Eglise catholique romaine et avec

Papież Paweł VI i Patriarcha Ekumeniczny Athenagoras I składają dzięki w Duchu Świętym Bogu — sprawcy i wykonawcy każdego dobrego dzieła, że pozwolił im na jeszcze jedno spotkanie w Świętym mieście Rzymie, aby modlić się wspólnie z Biskupami Synodu Kościoła Rzymsko-katolickiego oraz z wiernym ludem tego miasta,

¹⁰ Cfr. Act. 15, 28; Decr. de oecumenismo *Unitatis redintegratio*, n. 18.

¹¹ Cfr. Luc. 10, 42.